

Antoon Roosens over Brussel en Vlaanderen

► *Een kritische tweespraak tussen Roel Jacobs en Eric Corijn*¹

De verdiensten van Antoon Roosens bij z'n bespreking van het dossier Brussel

Roel Jacobs: De grote verdienste van Antoon is dat hij tegen de stroom in het belang van Brussel voor Vlaanderen beklemtoonde. Er is één lacune: hij geeft niet aan hoe hij de dialoog met de Franstaligen wil voeren..

Eric Corijn: Antoon is één van de weinige Vlaams-nationalisten, die z'n sociaal-economische analyse ten dienste stelde van de werkende klasse. Dat is in tegenstelling met de traditie van de Vlaamse Beweging die doorgaans eerder opkomt voor de belangen van de middenklasse of van de burgerij. Door zijn manier van werken heeft Antoon Roosens ongetwijfeld mensen aange-trokken die anders gevoelig zouden geweest zijn voor vormen van xenofobie, kleinstedelijkheid ... Antoon Roosens, en ook Ludo Abicht, zijn door hun manier van werken een dam tegen racistische uitwassen. Hoewel ze natuurlijk dik-wijls tegen bedenkelijke groepen en argumenten aanschuren.

Roel Jacobs: Ik vrees wel dat beiden als een soort excuus-Truus worden gebruikt, maar dit kan hen niet verweten worden.

Brussel als meertalige stad

Eric Corijn: Brussel was voor Antoon Roosens een belangrijk probleem in het perspectief van de gewenste Vlaamse onafhankelijkheid. Hij duidde de stad als deel van Vlaanderen, zij het dan wel met een anderstalige meerderheid. Hij steunde zijn standpunt op twee argumenten: het territo-

riale (Brussel ligt in Vlaanderen) en het historis-che (Brussel was vroeger een Nederlandstalige stad). Eigenaardig voor Gramsciaan Roosens is dat blijkbaar de culturele kwestie eerder bijkom-stig is (Brussel is een meertalige en multicultu-rele stad). Hij bepleitte een territoriaal soeverein Vlaanderen, met inbegrip van Brussel, en met rechten voor de culturele minderheid. Hierbij liet hij wel heel wat vragen onbeantwoord. Hij definieerde niet hoe je de culturele rechten van een minderheid in een natie omschrijft. Boven-dien vergat hij dat die minderheid in de hoofd-stad van dat soevereine Vlaanderen wel een meer-derheid is. Maar belangrijker lijkt me de kritiek dat taalidentiteit wel wat ingewikkelder is dan de tegenstelling Nederlands-Frans. Het Frans in Brussel is meer dan één cultuur. Het is ook de *lin-gua franca*, de taal van het interculturele contact. Maar, in tegenstelling tot wat de francofonen beweren is de francofonie onvoldoende basis om van een identiteit te spreken. Het Frans van de verfranste Vlamingen, van de Maghrebijnen, van de Walen, van de rijke migranten, van andere inwijkelingen omvat verschillende culturen. In Brussel leven vele culturele minderheden naast elkaar, en is er geen enkele sterk genoeg om echte hegemonie na te streven. Daarenboven heeft Antoon de effecten van de mondialisering, van de interculturalisering en van de mengvor-men onvoldoende beschreven. Hij volstaat met Brussel als multinationale stad te duiden.

Roel Jacobs: Guido Fonteyn zegt dat Brussel een stad van minderheden is. Op zich is dit correct, maar als de nationalistische dit in politieke slogans verta-len, terwijl de Vlamingen amper 15% van de

Brusselse bevolking uitmaken, krijgt de uitspraak een andere betekenis. Dan gaat het om een vorm van Vlaamse pretentie, van Vlaamse agressiviteit. Taalkundig zijn de Franstaligen de grootste groep, ongeacht of ze Frans als moedertaal, of als tweede of derde taal gebruiken. De juiste bewering van Fonteyn gebruiken in termen van politiek is kortzichtig en dom...

Eric Corijn: Taalgebruik en culturele identiteit mogen niet op een mechanistische manier met elkaar verbonden worden. Bij talentellingen wordt de taal van de persoon gemeten, en dan krijg je cijfers van zowat 15% Nederlandstaligen, zowat 35% buitenlanders en een kleine helft Belgische Franstaligen. Dit geeft een vertekend, een verkeerd beeld van Brussel. Mij lijkt het interessanter om het gebruik van taal en talen te onderzoeken. Dat heeft collega Rudi Janssens (VUB) gedaan. Het resultaat van dat onderzoek geeft totaal andere cijfers. Slechts 9% van de bevolking leeft in Vlaamssprekende huishoudens, 11% leeft in taalgemengde huishoudens (Nederlands en een andere taal). Dat wil wel zeggen dat in 20% van de huishoudens het Nederlands aanwezig is. In nauwelijks 50% van de huishoudens wordt het Frans door beide partners gesproken. Al de rest is taalgemengd. Dat betekent dus dat ruim 41% van de Brusselse gezinnen taalgemengd zijn! En dat terwijl de instellingen ook die mensen verplichten zich in één taalregime in te schrijven.

Roel Jacobs: Het Vlaams-nationalisme heeft naar een taaltweedeling toegewerkt. Op termijn krijg je aldus de creatie van een subnationaliteit. Maar dat betekent wel dat de Vlaamse aanwezigheid in Brussel tot z'n kleinst mogelijke expressie wordt gereduceerd. Toegepast in een multiculturele stad als Brussel levert dit een vorm van apartheid op. Het gedrag van de Vlamingen doet me denken aan joden die vrijwillig hun ster opvragen.

Eric Corijn: Als je taal enkel territoriaal bekijkt, kom je nergens uit. Wel levert het een verdeling van taal volgens sociale status op. In Brussel krijg je dan buurten waar overwegend Frans wordt gesproken, en andere waar Turks of Arabisch de voertaal is. Je krijgt een sociale structurering van de ruimte, maar niets wat op culturele identiteit lijkt. De Vlaamse gemeenschap kom je territoriaal nergens tegen, die bestaat enkel institutioneel. Culturele minderheden bestaan dan enkel voor persoonsgebonden materies en onder de vorm van verenigingen of instellingen.

Roel Jacobs: Ik verwijt de Vlamingen dat ze op een gesubsidieerde manier aan gettovorming doen. Wat verdient de voorkeur, dat het Nederlands op een levendige manier aanwezig is in zoveel mogelijk cafés, of enkel in de cafés van de Nederlandstalige gemeenschapscentra? De lotgevallen van café Dada geven een mooi voorbeeld. Dit café, spontaan ontstaan, door Nederlandstaligen uitgebaat en waar meer dan een mondvol Nederlands wordt gesproken dient te verdwijnen voor de uitbouw van een Vlaams-Nederlands Huis, voor een Nederlandstalig centrum waar dan bij recepties en ontmoetingen zal gepalaberd worden over de verdringing van het Nederlands in Brussel. Is dit niet absurd?

Nadenken over verfransing gisteren en vandaag.

Eric Corijn: Antoon beschouwt Brussel als een Vlaamse stad, waar de Vlaamse culturele minderheid wel enkel kan overleven door steun van het Vlaamse gewest. Maar dit creëert de verwrongen logica van buitenteritoriale subsidiëring van culturele eigenheid. Dat is hetzelfde als een islam die niet erkend wordt, en dus gesubsidieerd wordt door het buitenland, met alle gevolgen van dien. De Vlaamse Brusselaars worden bevoogd door Vlaanderen, ze staan in een afhankelijke positie en dat geeft integratieproblemen. De Vlaamse Brusselaars vallen tussen twee stoelen, ze worden gehinderd in hun integratie in een Brusselse samenlevingsopbouw. Elke politiek heeft een territorium, persoonsgebonden materies zweven niet in het ijle. Vandaag worden Vlaamse inspanningen in Brussel niet of nauwelijks gecoördineerd met deze van de andere gemeenschappen. VGC en COCOF hebben nauwelijks overleg, ze werken met aparte regelgevingen, maar op hetzelfde territorium. Zo bouw je geen stad op.

De VGC beschikt bovendien over relatief meer middelen dan de COCOF. In feite is de VGC overgefinancierd, ze richt haar dienstverlening op 300.000 mensen, en dus op meer dan de Vlamingen in de stad. Maar de besteding van dat geld wordt communautair beslist. Zou al dat geld niet beter terechtkomen in een pot voor stadsprojecten, besteed worden aan een Brusselse samenlevingsopbouw, die rekening houdt met de rechten van de aanwezige culturen? Veel van de huidige bestedingen van de VGC zijn sociaal

of economisch van aard, dus zeker niet taalgelbonden. Maar als verschillende (openbare) instellingen op hetzelfde terrein actief zijn, zonder overleg, krijg je confrontatie, krijg je ongezone vormen van concurrentie. Het wedervaren van het Pathé-gebouw (n.v.d.r.: dat het autonome project cinema Kladeradatsch herbergde, tot beide taalgemeenschappen er belangstelling voor kregen) is illustratief. Beide taalgemeenschappen boden tegen elkaar op, en het was de eigenaar van het gebouw die de winst opstreek. Maar vandaag weet de winnaar (de Franstalige gemeenschap) niet wat te doen met het gebouw.

Roel Jacobs: Antoon Roosens denkt vanuit een taalvisie over een Vlaamse natie waarin Brussel ligt. Maar denken over een staatsentiteit is wel wat complexer. Taalgebruik volstaat niet om een natiestaat te doen ontstaan. Je moet historische vragen durven stellen. België had in de 19de eeuw de modernste grondwet ter wereld, met rechten en verworvenheden die zeker niet negatief te noemen zijn in de toenmalige context. De verfransing is een gevolg van de democratie, gaat samen met het verwerven van politieke rechten door steeds grotere delen van de bevolking. Dan start een campagne om mensen te dwingen van taal te veranderen. Tot dan was de bourgeoisie er echt wel gerust in wat het uitschot 'klapte'. Het verzet tegen het onrecht dat de Vlaamse taalgroep is aangedaan, was ook niet altijd geïnspireerd door de verworvenheden van de Franse revolutie, door democratische verzuchtingen. In de Eerste Wereldoorlog liep de Vlaamse Beweging vast in het activisme. Borms riep de Vlaamse onafhankelijkheid uit in de Brusselse zaal Alhambra, toen al duidelijk was dat de Duitsers de oorlog zouden verliezen en, erger nog, toen diezelfde Duitsers de populaire burgemeester Max hadden gevangengezet. In de Tweede Wereldoorlog bezondigden de hoofdcomponenten van de Vlaamse beweging zich aan collaboratie. Het verschil met Wallonië, waar er niet minder gecollaboreerd was, is dat de Waalse beweging duidelijk afstand genomen heeft van de collaboratie. De Vlaamse beweging draagt zelf een grote verantwoordelijkheid in de vorm die het dossier Brussel uiteindelijk aangenomen heeft. Wie wil nadenken over de toekomst, moet het verleden in het oog houden.

Wat heeft de Vlaamse beweging in het verleden gedaan, door wie wordt ze vandaag nog gedragen. Levert dit een beeld op dat aantrekkelijk is voor progressieve mensen?

Een andere belangrijke vraag is de gedragenheid van politieke eisen, in welke mate liggen mensen wakker van thema's die een beweging naar voren schuift. Onderzoeken wijzen uit dat mensen niet gediend zijn van communautaire thema's. Wat mij dan stoort, is dat na het verdwijnen van de Volksunie, men vandaag haast niet anders kan dan rechtstreeks of onrechtstreeks op VU'ers stemmen. In zowat alle partijen krijgen ex-VU-mandatarissen gegarandeerde verkiesbare plaatsen, terwijl de kiezer toch aangegeven had van hun programma geen pap meer te lusten.

De legitimiteit van een Vlaamse staat is bovendien meer dan een historisch gegeven, men moet ze ook bekijken vanuit de bestaande, actuele, politieke situatie. Volgens mij deed Antoon Roosens, en

bij uitbreiding ook Ludo Abicht, dit te weinig. Beiden vertrekken teveel vanuit een aantal premissen, die ze niet willen in vraag stellen. Maar die vooringenomenheid belet hen wel de complexe materie die Brussel is in alle aspecten te bekijken en te onderzoeken.

Eric Corijn: Antoon Roosens vertrekt deels ook van een correct begrepen sociologisch mechanisme: de heersende klasse, de culturele elite bepaalt de taal van de publieke ruimte. Personen die sociale mobiliteit nastreven, die carrière willen maken, moeten die taal overnemen. Vandaar dus ook het mechanisme van verfransing in het verleden. Vandaag leiden de invoering van de taalwetten en de institutioneel bepaalde meertaligheid tot een nieuwe situatie, tot de creatie van een klasse Vlaamse, maar meertalige ambtenaren met koopkracht. Dit versterkt de positie van de Vlamingen in Brussel, die leidt tot een fenomeen zoals de Dansaertstraat, waar een nieuwe, voornamelijk door Vlaamse koopkracht ondersteunde middenstand floreert. In het perspectief van Antoon Roosens leidt Vlaamse zelfstandigheid tot vormen van zelfbeherend socialisme. Deze hypothese moet echt wel kritisch getoetst worden. Culturele verzelfstandiging is niet enkel een kwestie van taal maar ook van maatschappelijk project en van een leiding die de stijl ervan

---

In het perspectief van Antoon

*Roosens leidt Vlaamse
zelfstandigheid tot vormen
van zelfbeherend socialisme.
Deze hypothese moet echt wel
kritisch getoetst worden.*

bepaalt. Antoon Roosens beweerde dat meer zelfbestuur ook meer zelfbeheer en basisdemocratie zou voortbrengen. Meer zelfbestuur was voor hem een hefboom tot emancipatie van de volksklassen. Ik denk dat de balans van de Vlaamse beweging hier negatief uitvalt. De Vlaamse autonomie heeft niet meer democratie en niet meer sociale gelijkheid voortgebracht. Antoon Roosens heeft de historische context, de historische traditie van de Vlaamse middenklasse buiten beschouwing gelaten. In Vlaanderen is er geen echte socialistische traditie. Als de Vlaamse middenklasse domineert, krijg je een ruk naar rechts. Ook de Vlaamse sociaal-democratie verschoof naar rechts, naarmate haar populaire basis verdween, en ze meer ging steunen op ambtenaren en onderwijsmensen. De Vlaamse culturele elites hebben geen programma van sociale ontvoogding. De Vlaamse burgerij had geen nieuwe structuren nodig om het volk te ontvoogden, maar wel om haar eigen marktpositie te versterken.

Brussel is groter dan het gewest

Roel Jacobs: Brussel is meer dan de negentien gemeenten: Brussel is een stad van drie miljoen inwoners als men abstractie maakt van de taalproblematiek. Dit wordt niet enkel bewezen door de problemen van tewerkstelling in de Rand en in Brussel, door het dossier van de nachtvluchten, maar ook door bijvoorbeeld de criminaliteitscijfers. De Brusselse criminaliteitscijfers zijn die van een Europese stad met drie miljoen inwoners, wat niet meer dan logisch is als men het Brusselse hinterland in het sommetje betreft. Het actuele politieke kader stemt niet overeen met de sociaal-economische werkelijkheid.

Eric Corijn: Het Brusselse gewest telt amper een miljoen inwoners, het feitelijke stadsgewest 1,7 miljoen. Maar de staatsstructuren en de regulering zijn niet aan deze werkelijkheid aangepast. Ik wil dit illustreren met de inrichting van het openbaar vervoer. De industrie in Vilvoorde hoort in feite bij Brussel. Maar het openbaar vervoer is gericht op het vervoeren van mensen van buiten Brussel naar het centrum van Brussel, om daar te werken in de tertiaire sector. De armen in Brussel zelf, die in de Vilvoordse industrie banen op hun niveau kunnen vinden, raken met openbaar vervoer amper op deze plaatsen van tewerkstelling. Zelfs Volkswagen, nochtans gevestigd in

Vorst, stelt amper Brusselaars tewerk. Of kijk naar de discussie over DHL en de luchthaven. Brussel heeft niks te zeggen over het beleid in Zaventem, maar moet wel de geluidshinder opnemen, terwijl Vlaanderen haar hoofdstad inzake economie duidelijk als buitenland behandelt.

Roel Jacobs: Ook in Antwerpen bestaat dit probleem, maar daar worden de zaken niet zo gesteld. In die context is voor mij de splitsing van het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde een aberratie. Het discours dat in deze context gevoerd wordt, shockeert me. In een interview verklaarde een manifestant voor splitsing dat het hem ergerde dat bij zijn bakker 8 van de 10 klanten hun bestelling in het Frans doen. Dit gaat echt te ver, men spreekt niet langer over het taalgebruik in openbare instellingen, maar men wil ook het taalgebruik van de burger in privé-sfeer sturen. Dat is haast meer dan zelfs het Vlaams Blok wil.

Ik ga net zomin als Eric Corijn akkoord met de taalpremissen van Antoon Roosens. Maar waarmee ik wel akkoord ben, is dat Antoon Roosens wijst op de band tussen Brussel en Vlaanderen. In de Vlaamse context is dit zeer belangrijk, want Brussel is voor Vlaanderen een toetssteen. Wie in Vlaanderen Brussel overboord wil smijten – en die opinie wordt meer en meer gehoord – is voor mij een reactionair. Het pleit voor Antoon Roosens dat hij haaks op deze laatste mening staat. Jammer is wel dat Antoon Roosens verzuimt aan te tonen hoe men de Franstalige Brusselaars kan overtuigen van het nut van een dialoog met Vlaanderen. Zich beperken tot te zeggen dat die er economisch beter van worden, lijkt me mager. Vlaanderen en Brussel kunnen een win-win-relatie hebben, maar dit bewijs je niet met dreigende taal te gebruiken. Er moet meer nagedacht worden over de vraag hoe men de multiculturele gemeenschap die Brussel vormt, kan overtuigen dat er meer is dan een machtsverhouding – Vlaanderen heeft (momenteel) centen – tussen Brussel en Vlaanderen. Ik pleit voor een dialoog die steunt op het aanvoelen van wederzijdse belangen.

Brussel, Vlaanderen en mondialisering

Eric Corijn: Wie vandaag spreekt over de Vlaamse beweging, moet ook de schokken incalculeren van de mondialisering. De Belgische of een eventuele Vlaamse natiestaat is te klein om de markt te

kunnen reguleren. Zelfs grote natiestaten als Frankrijk of Duitsland kunnen amper de nieuwe, mondiale regulering beïnvloeden. In zulk geval wordt een ontvoogdingsstrategie een verzetsstrategie, een evolutie die men ook merkt in de laatste artikels van Antoon Roosens. Nationalisme wordt dan een alternatief op de mondialisering, een andere vorm van concurrentie tussen de volkeren. Zulk discours is een vorm van overgave aan de belangen van de leidende klasse in de natiestaat. Vanuit een klassenstandpunt is er immers geen enkel argument om de arbeidersklasse volgens taal op te delen, terwijl Antoon Roosens – als hij er een standpunt over inneemt – wel voor deze opdeling is. Economie en patronaat zijn niet volgens taal verdeeld, de opdeling verzwakt de positie van de arbeidersklasse. In Brussel krijg je aldus een situatie waarbij structuren, instellingen, verenigingen soms eerder een deel van het probleem, dan een deel van de oplossing zijn.

Mondialisering betekent meer dan internationalisering, het betekent de inschakeling van nationale economieën in grotere netwerken, en terzelfder tijd een grotere heterogonisering van de eigen bevolking. De interculturaliteit, de mengvormen, de onzuiverheid binnen het 'eigen volk' neemt toe, niet enkel door migratie, maar ook door een segmentering van levensstijlen. Samenlevingsopbouw moet dus steeds meer gebeuren op basis van verscheidenheid. Vlaanderen heeft echter het probleem dat het slechts zeer recent geïndustrialiseerd werd (in de jaren negentienhonderdzestig), en dan nog op een zeer specifieke manier. Een proces van industrialisering gaat normaal gepaard met verstedelijking, met het ontstaan van een op ontworteling gesteunde arbeiderscultuur. De in Vlaanderen oppermachtige CVP paste hiervoor, was bang voor het socialisme en koos voor een politiek van suburbanisatie. Alles was erop gericht de mensen uit de stad te houden. En de daarmee gepaard gaande Vlaamse kleinsteedse mentaliteit kan heel slecht om met diversiteit. Vele Vlamingen zijn erg etnocentrisch. Dat is trouwens één van de sociologische gronden van het succes van het Vlaams Blok. Brussel ontsnapt daaraan. Dat maakt dat Brussel vandaag voor Vlaanderen de toegang tot de wereld zou kunnen zijn. Het lijkt me belangrijk dat Vlaanderen permanent de toepasbaarheid van zijn decreten, van zijn regelgeving op haar hoofdstad test. Want is die wetgeving niet toepasbaar op Brussel, dan is ze evenmin aangepast aan de wereld vandaag, en dan zal ze weldra

ontoeepasbaar zijn in Antwerpen en Gent. Vlaanderen is gedoemd te worden zoals Brussel vandaag is. Maar ik kan enkel vaststellen dat het Vlaanderen vandaag aan een dergelijke stedenpolitiek ontbreekt. Vlaanderen heeft een parlement van landelijke burgemeesters, die niet weten om te gaan met steden. Brussel heeft een transnationale cultuur, die niet past in het Vlaamse verhaal. Een Antoon Roosens die de natiestaat als model neemt, heeft zowel de internationalisering gemist, als de lokalisering. Want ook steden als Gent en Antwerpen moeten vandaag een strategie ontwikkelen om in de wereld te passen.

Of een ander voorbeeld. Zuid-West-Vlaanderen kijkt vandaag meer naar Rijsel dan naar Gent of Brussel. Rijsel voert met zijn cultuurjaar een bewuste transnationale strategie. Er is interactie en samenwerking met Kortrijk, de Kortrijkse gemeenteraad gaat vergaderen in Rijsel, de kelniers in Rijsel leren Nederlands. Er ontstaat een as West-Vlaanderen – Henegouwen – Noord-Frankrijk. Die zone omvat drie naties (Vlaanderen, Wallonië, Frankrijk).

Bovendien mag men niet vergeten dat er niets natuurlijk aan een natie is. Een natie is een product van staatsvorming. Andere staatsvormen leveren andere gemeenschapsculturen op. Maar alleen al deze vaststelling levert ongetwijfeld een polemiek ten gronde op met taalnationalisten.

Roel Jacobs: Die nieuwe internationale samenwerking leert de mensen ook dat ze een heleboel gemeenschappelijke geschiedenis hebben. Toen de Bruggelingen op de Pevelenberg een monument ter ere van 1302 wilden oprichten, kon dit niet anders dan in overleg met de Franse burgemeester. Een monument ter ere van een slachtpartij op Franse ridders lag in deze context natuurlijk wel moeilijk. Resultaat van het overleg is dan ook een vredesmonument. Dit resultaat is op kleinere schaal even spectaculair als de huidige evoluties in de werking van het IJzerbedevaartcomité. Het IJzerbedevaartcomité slaagt erin de IJzerbedevaart te heroveren op (extreem-)rechts, en wil vanuit zijn filosofie ook andere zaken, zoals de vredesconcerten, doen. Veel Vlamingen willen ontsnappen aan de beknellende omgeving die Vlaanderen vandaag vormt, dat verklaart ook waarom een jonge Vlaamse elite – ruim voorzien van middelen – zo graag naar Brussel komt.

Misschien wordt het tijd dat er beseft wordt dat aanhangers van Vlaamse en Franse cultuur in deze tijden van culturele mondialisering elkaars objectieve bondgenoten zijn. Om het met een

boutade te stellen: het cultureel conflict gaat vandaag tussen de hamburger en de croissant, en dan kies ik voor de croissant. O.a. omdat die croissant schatplichtig is aan de Turkse cultuur. Zowel de Vlaamse, als Franse cultuur zijn vandaag bedreigd door een Angelsaksisch consumptiepatroon, dat gedragen wordt door een economische mondialisering. Dat soort mondialisering maakt alles kapot. Ik pleit hier niet voor het behoud van een culturele identiteit, in de vorm

zoals ze vandaag is. Dat zou reactionair zijn. Maar we moeten wel durven nadenken hoe onze identiteit, hoe onze cultuur in ontmoeting met andere culturen kan bijdragen tot de creatie van iets nieuws. Maar dan moeten we ons ook bewust zijn van hetgeen we in die uitwisseling aan te bieden hebben. Samen met de Fransen kunnen we bij die uitwisseling o.m. de verworvenheden van de Franse Revolutie, de scheiding der machten, de code civil aanbieden.

Maar om terug te komen op de relatie Brussel-Vlaanderen. Voor mij is Vlaanderen niets minder dan het natuurlijke hinterland van Brussel, met wie dan ook een normale, constructieve uitwisseling mogelijk moet zijn.

Wat kan Vlaanderen betekenen voor Brussel?

Eric Corijn:

Momenteel is Vlaanderen in België het rijkste gewest. Als dit rijke Vlaanderen het ernstig meent met zijn hoofdstad, dan moet het investeren in Brussel. Iets wat het dus al gedeeltelijk doet. Maar Vlaanderen moet ook zijn verantwoordelijkheid nemen in de bestrijding van het dualiseringsproces in Brussel. In Brussel zitten de armen, de jongeren en de migranten in het stadscentrum. Een goed stadsbeleid kan niet zonder de opwaardering van het centrum, wat dus in de Brusselse context betekent dat men rekening moet houden met de sociale kwestie. Vlaanderen moet, in coördinatie en overleg met anderen, ook territoriale verantwoordelijkheden durven nemen. Ik pleit dus voor een cultureel akkoord, een intergewestelijk akkoord.

Een Vlaanderen dat een stedenbeleid i.p.v. een nationalistisch beleid voert, creëert een totaal ander plaatje. Brussel, Gent en Antwerpen, maar ook Charleroi zijn met elkaar verbonden in een stedelijke ruit. Vlaanderen heeft geen baat bij een arm Brussel. In feite moet Vlaanderen een financiële transfer naar Brussel onderhandelen, al is het maar om te betalen voor de kosten die het in Brussel maakt. Want het kan toch niet dat de 300.000 mensen die hier werken, gebruik kun-

nen maken van alle faciliteiten, terwijl ze hun belastingen alleen in hun thuisgemeente betalen. Eén van de armste gemeenten van het land, Sint Joost-ten-Node, moet een politie betalen om het verkeer aan een toegangspoort voor duizenden forenzen te regelen.

Roel Jacobs: Op concrete terreinen, zoals bijvoorbeeld de samenwerking De Lijn - MIVB, tonen ambtenaren – uitvoerders – dat samenwerken kan. De omstandigheden zijn dan ook van aard dat men niet anders kan dan samenwerken. Maar op een aantal belangrijke terreinen wordt er niet of niet voldoende samengewerkt.

Een historische kritiek

Bernard Desmet: Jullie hele discours is gericht tegen de bestaande instellingen die in Brussel Nederlands- en Franstaligen opsplitsen. Gaan jullie hier niet voorbij aan een historische realiteit, die maakte dat die instellingen juist gecreëerd werden om de Vlamingen te beschermen die in een francofoon Brussel niet aan de bak kwamen. En kunnen de Vlaamse Brusselaars momenteel wel zonder die bescherming, lopen ze dan niet het risico weer gedwongen verfranst te worden?

Roel Jacobs: De Vlaamse Brusselaars mogen niet van op een eiland hun eigen superioriteit bewijzen. Maar als zij bijdragen aan de gemeenschappelijke pot, moeten zij ook mee kunnen beslissen wat er met die pot gebeurt. Momenteel willen de Vlamingen vooral bewijzen beter te zijn dan de Franstaligen.

Eric Corijn: Ik ben voor eigen instellingen, ik ben ook voor gemeenschappelijke instellingen. Wat mij betreft heeft elke culturele gemeenschap – en dat is ruimer dan de bestaande taalgemeenschap-

*Ooit was verbeulemansing een
scheldwoord, nu groeit het
besef dat beulemansen
creatief kunnen balanceren op
de grens tussen twee culturen.*

pen, zo zijn holebi's ook een vorm van culturele gemeenschap – recht op eigen ruimtes. Ik ben dus voor een multiplicatie van instellingen waar de eigenheid belangrijk is. Maar tezelfdertijd pleit ik ook voor een scheiding tussen cultuur en staat. De staat moet vooral instaan voor het waarborgen van universele rechten, voor een openbare dienst en ruimte, onafhankelijk van cultuur en religie. Alle culturen moeten zich inburgeren in een cultuur van de lekenstaat. De Vlaamse component moet een deel zijn van de Brusselse eigenheid. Maar dit is een kwestie van lange adem. Het heeft een eeuw geduurd – de eeuw van de Verlichting – om ertoe te komen dat een samenleving kon opgebouwd worden, zonder dat de leden van die gemeenschap hun godsdienst moeten delen. Tot op vandaag is dit, zelfs in het Westen, geen evidentie. Vandaag staan we voor de nieuwe uitdaging cultuur en staat te scheiden. Verschillende culturen moeten in één staat kunnen samenleven. Sociale verbondenheid dient dan gecreëerd op basis van universele mensenrechten. Er moet een scheiding komen tussen cultuur en mensen en politieke rechten. Dit is niet gemakkelijk, net zomin als de scheiding tussen kerk en staat een sinecure was en is.

Deze scheiding houdt ook in dat we durven nadenken over wat het betekent een meertalige persoonlijkheid te zijn. Eentaligheid van de persoon is zowat een Europese uitvinding. In Afrika, India enz. spreekt elk individu meerdere talen, naargelang de context waarin hij of zij zich beweegt. Meertaligheid behoort tot de basisvaardigheden van de meeste culturen, tot de noodzakelijkheden van het dagelijks leven. Alleen bij ons eist men in alle omstandigheden in de eigen taal te worden bediend.

Roel Jacobs: Wat dit laatste betreft, vraag ik begrip voor cultureel bastaardschap. Ooit was verbeulemansing een scheldwoord, nu groeit het besef dat beulemansen creatief kunnen balanceren op de grens tussen twee culturen. Brussel is Europese hoofdstad geworden, ondanks de Vlamingen en de Walen. Deze rol als Europese hoofdstad heeft ook negatieve gevolgen, zoals b.v. stadsverloedering. Het mooie is dat hiertegen spontane reactie kwam vanuit de Brusselse bevolking, in een dialoog tussen Frans- en Nederlandstaligen. Deze reactie had succes, de politieke wereld werd gedwongen om bij te sturen. Ik denk dat zulke gemeenschappelijke acties in aanzienlijke mate een Brussels zelfbewustzijn voeden.

Noot

1. Dit gesprek werd opgenomen, uitgeschreven en bewerkt door Bernard Desmet.